

Not available for publication
before 1 p.m. on 10
December, 2021.

THE
NOBEL
PEACE
PRIZE

Nobelforedraget

av

Nobelpristakeren for 2020
Verdens matvareprogram

Representert av
David Beasley

Oslo, 10. Desember, 2021.

Copyright © The Nobel Foundation, Stockholm, 2021.

General permission is granted for the publication in newspapers in any language.
Publication in periodicals or books, or in digital or electronic forms, otherwise than in summary,
Requires the consent of the Foundation. On all publications in full or in major parts the
above underlined copyright notice must be applied.

10. april 1815 oppstod det et vulkanutbrudd på en øy i Indonesia, 9600 kilometer herfra. Det sendte en enorm askesky opp i luften, som til slutt dekket hele kloden. Ett år senere ble 1816 “året uten sommer.” Det regnet uten stans her i Norge, Storbritannia, Kina og USA. Det snødde 50 centimeter i juli i Boston. Avlingene slo feil. Husdyrene døde. Folk sultet. Det var matopprør. Plyndring. Nedbrenning av byer. Store flyktningestrømmer. Tyfusepidemier. Og det tok mange tiår å komme på fote igjen. Millioner av mennesker døde på steder som dette – under den verste hungersnøden i det 19. århundre.

Ingen forutså det. Slik er det med hungersnød, ingen forutser det før det er for sent. Jeg er her for å si at denne gangen forutser vi det, det er klart som dagen og det kommer til å ramme oss alle. Med mindre vi gjør noe.

Deres Majesteter, Deres Kongelige Høyheter, ærede medlemmer av den norske Nobelkomiteen og venner rundt om i verden, takk skal dere ha. Som det ble sagt da prisen ble annonsert, vi gjør en innsats i “kampen mot sult”, vi skaper bedre “forutsetninger for fred i konfliktutsatte områder.” Og fremfor alt, vi er “en pådriver i arbeidet mot bruken av sult som et våpen i krig og konflikt.” Det er dette Verdens matvareprogram handler om: Berge liv, endre liv.

Prøv å forestille dere at her oppe på scenen sammen med meg står de 20.000 fredsskaperne i Verdens matvareprogram, som hver eneste dag risikerer sine liv for denne oppgaven. På en dag som i dag minnes vi alle dem som har mistet livet i arbeidet med mat for å skape fred. På vegne av alle oss og alle våre samarbeidspartnere i FN, retter vi en takk til den norske Nobelkomiteen for denne store æresbevisningen.

Vi står sammen om å mene at mat er veien til fred.

Hva er menneskehetens største problem? Hva er den største trusselen mot fred?

Kvinner og menn i Verdens matvareprogram, som arbeider dag ut og dag inn med 115 millioner mennesker i 80 land, har tilegnet seg en unik innsikt. Vi har lært at de som i verdens øyne oppfattes som “fattige” har en stor rikdom, mens mange av oss som ses på som “rike”, egentlig er fattige på de områdene som betyr mest.

Splittelse er det største problemet. Splittelse går under mange ulike navn: brudd; polarisering; fremmedgjøring; diskriminering; hat og krig.

Splittelsen kommer i dag sterkest til uttrykk i forskjellen mellom milliardærenes formuer, som vokste med ytterligere 1,8 billioner dollar under pandemien, og de flere hundre millioner mennesker som går til sengs sulten hver kveld.

La meg gi dere noen enkeltfakta om sult i verden i dag.

811 millioner mennesker er rammet av kronisk sult.

283 millioner er rammet av hungersnød — de er på vei til å dø av sult.

Av disse opplever 45 millioner mennesker i 43 av verdens land sultkatastrofer – med andre ord at hungersnøden lurder rett rundt hjørnet.

På steder som Afghanistan, Madagaskar, Myanmar, Guatemala, Etiopia, Sudan, Sør-Sudan, Mosambik, Niger, Syria, Mali, Burkina Faso, Somalia, Haiti og så videre og så videre.

Verden har ofte opplevd hungersnød. Men når har noen gang vært så utbredt, og på så mange steder samtidig?

Hvorfor? Tre grunner.

For det første, menneskeskapte konflikter. Dusinvis av borgerkriger og regionale konflikter pågår, og sult er tatt i bruk som et våpen for å nå militære og politiske mål.

For det andre, klimasjokk / klimaendringer. Oversvømmelser, tørke, gresshopper og værmønstre som endrer seg raskt har ført til mange feilslåtte avlinger rundt om i verden.

For det tredje, COVID-19. Viruspandemien har skapt en sekundær sultpandemi, som er atskillig verre enn den første. Nedstengningene har ført til tap av levebrød. Nedstengningene har ført til stans i mattransporten. Nedstengningene har ført til at prisene skyter i været. Sluttresultatet er at verdens fattige blir prisett ut av muligheten til overlevelse.

Ringvirkningene av COVID har vært ødeleggende for verdensøkonomien. Under pandemien har 3,7 billioner dollar i inntekter forsvunnet – hovedsakelig blant de fattige - mens matprisene har skutt i været. Kostnadene til skipstransport av mat

har for eksempel økt med 300 – 400 %. På konfliktutsatte steder og i lavinntektsland er situasjonen enda verre.

For eksempel Aleppo i Syria — en krigssone som jeg nettopp har kommet tilbake fra — hvor maten er 7 ganger dyrere nå enn for 2 år siden.

Den kombinerte effekten av disse tre — konflikt, klima og korona — har skapt en perfekt storm som vi aldri tidligere har sett maken til.

Hva gjør vi med dette?

Det første vi må gjøre er å gjenopprette vårt moralske kompass.

Den høyeste standarden for menneskelighet har alltid vært Den gyldne regel. Den finnes i alle religioner og kulturer – og den er også grunnlaget for kulturen i Verdens matvareprogram hver eneste dag. Jeg lærte den som barn da jeg vokste opp slik den ble formulert av Jesus fra Nasaret: “Gjør mot andre det du vil at andre skal gjøre mot deg” eller “Elsk din neste som deg selv.” Jeg har lært at en mer presis oversettelse fra eldre hebraisk er: “Elsk din neste som din likemann.”

Det å se min neste som min likemann endrer på alt.

Hvis jeg elsker min neste som min likemann, vil rasisme, sexisme og alle andre splittende “ismer” forsvinne.

Og i mitt hode er vi likemenn fordi vi alle er skapt i Guds bilde. Hver og én av oss er spesielle og allikevel er vi likemenn.

Uansett hvordan du ser på religion eller skapelsen, kan vi alle være enige om den praktiske betydningen av at alle er likemenn, og enda viktigere: blir behandlet likt.

Det hadde vært en veldig lang dag i ruinene i krigsherjede Jemen. Vi besøkte et barnesykehus. I et rom så jeg et par små føtter som stakk ut under teppene. Jeg tenkte på da mine to døtre var små og sa til meg selv, “Jeg skal kile disse små føttene.”

Det gjorde jeg. Men hun fniste ikke, hun smilte ikke, hun rørte ikke engang på seg. Hun stirret bare på meg med et tomt blikk. Det var som om jeg kilte et spøkelse.

Jeg gikk ut av rommet og gråt. For sent. Vi kom dit for sent.

Det at vi ikke greier å se denne lille jenta som vår neste, vår søster, vår likemann har ført til alle disse tragiske omstendighetene ved hennes liv: krig, hungersnød og ... disse tomme øynene.

På hennes vegne må jeg **si ifra** om hvor prekær dagens situasjon er: Det dreier seg om en global trussel om hungersnød som vil ramme millioner og millioner av våre brødre og søstre, våre medmennesker, våre likemenn.

Dette er noe jeg tidligere har påpekt for dere: 45 millioner mennesker i 43 land står på randen av hungersnød – og det er innenfor vår rekkevidde å redde dem.

De er allerede rammet av desperat sult, og det skal ikke mer til enn et værskifte, en militærmanøver, et prishopp eller en stans i forsyningskjeden før katastrofen inntreffer.

Dette er grunnen til at vi som et **engangstilfelle** har sendt ut en nødappell om 6,6 milliarder dollar til klodens milliardærer. Er det for mye forlangt av de som tjente 1,8 trillioner dollar under pandemien?

Den gode nyheten er at vi har velprøvde systemer på plass i Verdens matvareprogram for å forsyne dem med mat. I fjor nådde vi ut til 115 millioner barn, kvinner og menn og vi forhindret hungersnød.

Den dårlige nyheten er at nå som vi får nye sykluser med COVID, med ødeleggende ringvirkninger, ligger vi 6 milliarder dollar under det vi trenger for å nå ut til alle som står på randen av hungersnød. Vi trenger bare midler for å kunne skalere opp våre programmer slik at de dekker det økte behovet.

Hvis du ikke ønsker å hjelpe din neste, din likemann ut fra ditt gode hjerte, bør du gjøre det ut fra hensynet til nasjonal sikkerhet og økonomisk egeninteresse.

Ett eksempel. Vi kan hjelpe de som sulter i Syria med mat for under 50 cent per dag. Totalkostnaden for støtte til samme person i Tyskland er rundt 70 dollar per dag. Kostnaden for å støtte én million syriske flyktninger i Tyskland i fem år ligger på 125 milliarder dollar.

70 dollar per dag mot 50 cent per dag. Hva er det mest fornuftige?

Hvis vi ikke forhindrer hungersnød nå, vil vi oppleve destabiliserte nasjoner og masse migrasjon, og det vil koste oss tusen ganger mer.

Fra denne samme scenen for 42 år siden, sa Mor Theresa: “De fattige er vidunderlige mennesker... De fattige er storartede mennesker. De kan lære oss så mange fine ting... De fattige gir oss mye mer enn vi gir dem... De er så sterke mennesker, som lever fra dag til dag uten mat... Vi har mye å lære av dem.”

Derfor bør vår motivasjon for å hjelpe de fattige stikke atskillig dypere enn til vår egeninteresse. De fattige kan lære de av oss som lever i den rike verden ting vi ikke kan lære på noen annen måte.

For et par år siden ble jeg intervjuet i forbindelse med et fjernsynsprogram og etter at vi var ferdige, sa reporteren, “Du har verdens beste jobb, du berger millioner av menneskeliv.”

Jeg svarte, “Det har jeg. Det har jeg virkelig. Men jeg skal fortelle deg én ting som du ikke har tenkt over og som kommer til å plage deg. Når jeg legger meg, tenker jeg ikke på de barna vi har reddet. Når jeg legger meg, gråter jeg over de barna vi ikke greide å redde. Og når vi ikke har nok penger og nødvendig tilgang, må vi bestemme hvilke barn som skal få spise og hvilke barn som ikke skal få spise – hvilke barn som skal leve og hvilke barn som skal dø. Hvordan hadde du likt å ha en sånn jobb? ”
Vær så snill, la oss slippe å velge hvem som skal få spise og hvem som ikke skal få spise, hvem som skal leve og hvem som skal dø.

La meg avslutte med Den gylne regelens fire handlingstrinn for hvordan vi kan elske vår neste.

1. Til alle klodens ledere, i Amerika, i Kina, i Russland, i India, i Gulfstatene, i EU, i Storbritannia og overalt ellers: Dere er nødt til å utøve den makten dere har og STANSE ALLE DISSE GRUSOMME KRIGENE.

De samlede kostnadene ved vold og konflikter utgjør 15 billioner dollar hvert år. Vi kunne ha løst alle problemene i verden med et slikt beløp.

2. Til alle klodens milliardærer: Gi oss 6,6 milliarder dollar, som vi trenger for å forhindre hungersnød nå, og vær med på å berge 45 millioner menneskeliv.

3. Og så, til dere som er milliardærer: Gi oss deres kreative geni slik at vi kan gjenopprette matvaresikkerheten rundt om på kloden. Veldigighet er viktig, men det vil aldri være nok. Dere vet hvordan man skal revolusjonere telefoner, biler, raketter og handelssektoren. Hjelp oss å revolusjonere hvordan vår klode spiser.

Og 4. La oss avskaffe all splittelse rundt om i verden på gamlemåten – ved å sette oss ned og bryte brød. Hvis du er svart, med en hvit person. Hvis du er hvit, med en svart person, en asiat eller en latinamerikaner. Hvis du er rik, med en fattig. Hvis du er liberal, med en konservativ. Dere skjønner hva jeg mener.

Dette er den beste måten å lære seg å være en likemann på og å innse hvor spesielle, fantastiske og vakre alle på denne kloden er.

I Alfred Nobels ånd, som det står skrevet på denne medaljen

“Fred og brorskap.”

Av kjærlighet til klodens barn – la oss gi dem mat.